

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา และสำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 0-2242-5900 ต่อ 5741

เรื่อง ความสำคัญของการจดสิทธิบัตรก่อนนวัตกรรมไทย

ผู้เรียบเรียง นางรติมา คชนันท์ วิทยากรชำนาญการพิเศษ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ

ออกอากาศ พฤศจิกายน 2566

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีก่อให้เกิดนวัตกรรม (Innovation) ใหม่ ๆ ขึ้นมากมายในแทบทุกด้าน ส่งผลให้การดำรงชีวิตมนุษย์มีความสะดวกสบายตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น อาทิ ChatGPT หรือแว่นเทคโนโลยี Augmented Reality (AR) ที่ถูกออกแบบขึ้นมาโดยการผสมผสานระหว่างโลกจริงและโลกเสมือน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงภาวะวิกฤตเศรษฐกิจจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ที่ทำให้การเติบโตของเศรษฐกิจหยุดชะงักไป นวัตกรรมยิ่งได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้น นับว่าเป็นอีกหนึ่งกุญแจดอกสำคัญที่ช่วยปลดล็อกธุรกิจให้ยังคงเดินหน้าและเติบโตต่อไปได้ โดยหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมา คือ การมีระบบสิทธิบัตร (Patent) ซึ่งจะเป็ตัวสร้างแรงจูงใจในการสร้างนวัตกรรม

องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization: WIPO) ได้ให้นิยามสิทธิบัตรว่าเป็นสิทธิที่ให้กับสิ่งประดิษฐ์หรือกระบวนการที่สร้างประโยชน์ใหม่ หรือนวัตกรรม โดยสิทธิบัตรจะให้การคุ้มครองแก่ผู้คิดค้นนวัตกรรมให้เก็บเกี่ยวผลประโยชน์ภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งมักจะคุ้มครองเป็นเวลา 20 ปี เพื่อตอบแทนบุคคลที่สร้างสรรค์นวัตกรรมดังกล่าวที่ต้องใช้ทั้งสติปัญญา เวลา และทุน สอดคล้องกับกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ที่ได้ให้ความหมายของสิทธิบัตรว่า สิทธิบัตรคือหนังสือสำคัญที่รัฐออกให้เพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์ (Invention) หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ (Industrial Design) ที่มีลักษณะตามที่กฎหมายกำหนด ได้แก่ สิทธิบัตรการประดิษฐ์ สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ และอนุสิทธิบัตร ดังนั้น การมีระบบสิทธิบัตรที่ดีนอกจากจะสร้างแรงจูงใจในการสร้างนวัตกรรมแล้ว ยังจะช่วยดึงดูดให้เกิดการลงทุนจากต่างชาติและการลงทุนจากชาวต่างชาติ เนื่องจากระบบการคุ้มครองสิทธิบัตรจะทำให้บริษัทต่างชาติที่เป็นเจ้าของนวัตกรรมมั่นใจได้ระดับหนึ่งว่า จะไม่ถูกบริษัทอื่น ๆ ในประเทศลอกเลียนแบบ สอดคล้องกับงานวิจัยหลายชิ้นที่พบว่าระบบสิทธิบัตรที่เข้มแข็งในประเทศกำลังพัฒนา สามารถช่วยดึงดูดการลงทุนโดยตรงของชาวต่างชาติได้ นอกจากนี้ ในการจดสิทธิบัตรยังมีข้อบังคับให้ผู้คิดค้นเปิดเผยรายละเอียดสิ่งประดิษฐ์นวัตกรรมดังกล่าวต่อสาธารณชนอย่างชัดเจน เพื่อก่อให้เกิดการเผยแพร่ความรู้และนำไปสู่การต่อยอดการวิจัยและพัฒนา ด้วยเหตุนี้ ความคุ้มครองตามกฎหมายของสิทธิบัตรเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์นวัตกรรมจึงเป็นที่ยอมรับจากกลุ่มคนจำนวนมาก แต่หากมองอีกมุมหนึ่งสิทธิบัตรอาจนำมาซึ่งการผูกขาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะเวลาที่ผู้คิดค้นได้รับการคุ้มครองจากสิทธิบัตรนั้น ผู้คิดค้นจะมีสิทธิในผลิตภัณฑ์แต่เพียงผู้เดียว รวมถึงการกำหนดราคา จึงอาจนำมาซึ่งการผูกขาดทางการค้า เกิดการจำกัดการแข่งขัน ส่งผลให้ราคาสินค้าและบริการสูงขึ้น ซึ่งผลกระทบด้านราคาถือเป็นหนึ่งในข้อเสียของสิทธิบัตรที่มีผลกระทบต่อผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญ

อย่างไรก็ดี นับตั้งแต่ปี 2563-2565 แม้ว่าจะเป็นช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) การคิดค้นและสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ รวมถึงนวัตกรรมใหม่ ๆ ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีการยื่นคำขอจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาทุกประเภทกับกรมทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อขอรับความคุ้มครองเฉลี่ยมากกว่าปีละ 60,000 คำขอ ลดลงจากช่วงก่อนโควิด-19 เล็กน้อย ยกเว้นคำขอสิทธิบัตรที่เกี่ยวข้องกับยา เวชภัณฑ์ และสินค้าป้องกันโควิด-19 ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นแนวโน้มที่ดีสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจไทยในระยะยาว ทั้งนี้ ผลจากการยื่นจดทะเบียนจำนวนมาก ชี้ให้เห็นว่าคนไทยตระหนักถึงความสำคัญของการปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และการนำมาใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์มากขึ้น โดยในปี 2565 ประเทศไทยถูกจัดให้อยู่ในอันดับที่ 43 จาก 132 ประเทศทั่วโลก (อันดับ 3 ในอาเซียน) จากการจัดอันดับดัชนีนวัตกรรมโลก ประจำปี 2565 (Global Innovation Index 2022: GII 2022) โดยองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization: WIPO) สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของประเทศไทยในการคิดค้นและพัฒนานวัตกรรม ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อระบบเศรษฐกิจ และก้าวสู่การเป็นประเทศนวัตกรรมในอนาคต

บรรณานุกรม

- TGC THAILAND. (ม.ป.ป.). การจดสิทธิบัตรในไทย สิทธิบัตรระบบ PCT สิทธิบัตรทั่วโลก. สืบค้น 22 มิถุนายน 2566 จาก <https://tgcthailand.com/blog/what-is-a-global-patent/>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (19 มิถุนายน 2566). บทบาทของสิทธิบัตรต่อนวัตกรรมไทย. สืบค้น 22 มิถุนายน 2566 จาก <https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/articles/Article-19jun2023.html>
- ‘พาณิชย์’ เผยสถิติจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาช่วงโควิดพุ่งเฉลี่ยปีละ 60,000 คำขอ. (7 มีนาคม 2566). **ไทยโพสต์ออนไลน์**. สืบค้น 25 มิถุนายน 2566 จาก <https://www.thaipost.net/economy-news/336804/>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (2563). **ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property)**. สืบค้น 26 มิถุนายน 2566 จาก http://designtechnology.ipst.ac.th/wp-content/uploads/sites/83/2020/01/4_05%E0%B8%97%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%9E%0%B8%A2%E0%B9%8C%E0%B8%AA%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%9B%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B8%8D%E0%B8%B2-1.pdf
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (3 ตุลาคม 2565). **ไทยครองอันดับ 43 ดัชนีนวัตกรรมโลก ตั้งเป้าปี 73 ติด Top 30** “ประเทศแห่งนวัตกรรม”. สืบค้น 22 มิถุนายน 2566 จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/60104>